

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kestävä kaupunki -ohjelma 2019–2023 | Tuloskooste 4

Tietoa ja testattuja ratkaisuja kestävien kaupunkien suunnitteluun

Kestävä kaupunki -ohjelma vauhdittaa laaja-alaista kestävää kaupunkikehitystä pääpainopisteinään ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävät ratkaisut. Ohjelma vahvistaa valtion ja kaupunkien yhteistyötä ja tukee kaupunkien omaa kestävä kehityksen työtä.

Kestävää kaupunkisuunnittelua, sujuvaa arkea

- Tämä tuloskooste kertoo parhaat käytännöt ja opit, jotka syntyivät ympäristöministeriön *Kestävä kaupunki* -ohjelman kestävään kaupunkisuunnitteluun liittyvissä hankkeissa vuosina 2019–2023.
 - Hankkeilla on tuettu kaupunkien ja kuntien kestävästä kaupunkisuunnittelun prosesseja ja niiden uudistamista sekä asukkaiden ja muiden ryhmien osallisuutta kaupunkisuunnitteluun.
 - Kooste tuo esiin hankkeissa kehitettyjä ratkaisuja ja antaa ideoita uusista toimintatavoista ja yhteistyömuodoista.
-

Hyvä kaupunkisuunnittelu on investointi pitkälle tulevaisuuteen

Rakennetun ympäristön ja kaupunkirakenteen ratkaisut vaikuttavat ympäristöömme vuosikymmeniä – jopa vuosisatoja. Kaupunkisuunnittelu, joka sovittaa yhteen ekologisen ja sosiaalisen kestävyys näkökulmia, luo perustan kestäväälle ja sujuvalle arjelle.

Parhaimmillaan kaupunkien suunnittelu syventää asukkaiden suhdetta elinympäristöönsä. Siksi *Kestävä kaupunki* -ohjelman hankkeissa on kuunneltu asukkaita, kartoitettu mahdollisuuksia laaja-alaisesti ja tehty valintoja sovittaen yhteen eri näkökulmia.

Uusia työkaluja, tietoa ja toimintamalleja

Ohjelman hankkeet ovat tuottaneet tietoa, kehittäneet testattuja työkaluja ja rakentaneet uudenlaisia toimintamalleja kestävämpien kaupunkien kehittämiseen. Kuntien välinen yhteistyö ja kehitystyön vakiinnuttaminen ja laajentaminen niin oman organisaation sisällä kuin muihinkin kuntiin kasvattaa ratkaisujen vaikuttavuutta.

Esittelemme seuraavilla sivuilla erilaisia arjen sujuvuutta edistäviä kestävä kaupunkisuunnittelun ratkaisuja, joista kolmesta kerromme laajemmin. Kaikista kaupunkisuunnittelun ratkaisuista voit lukea lisää osoitteesta kestavakaupunki.fi/kestavakaupunkisuunnittelu.

Ohjelmassa on kehitetty myös seudullista suunnittelua tukeva eriytymisen seurantatyökalu, josta voit lukea lisää sosiaalisen kestävyys hankkeita esittelevästä tulospöytäkirjasta 3. Kaikki ohjelman tulospöytäkirjat löydät osoitteesta kestavakaupunki.fi/tuloskoosteet.

Toivomme, että innostut kehitetyistä ratkaisuista ja tunnistat niistä hyödyllisiä ideoita – ja otat niitä käyttöön kehittäessäsi entistä sujuvampaa arkea kaupunkilaisille!

KUVA: NOON KEKKONEN

Kuntien kumppanuusryhmästä ratkaisuja kaupunkisuunnittelun kestävyyteen

Tästä lähdettiin liikkeelle

Kestävä kaupunki -ohjelman haastekimpputyö on kestävyysteemoja poikkileikkaavaa yhteiskehittämistä, joka tuottaa tietoa ja ratkaisuja kaupunkien yhteisiin haasteisiin. Yksi syksyllä 2022 käynnistyneistä haastekimpputyön kumppanuusryhmistä kehittää kaupunkisuunnitteluun kestävyyttä. Mitä uusia ratkaisuja asiaan löytyy? Miten olemassa olevaa keinovalikoimaa saisi tehokkaammin käyttöön?

Vanhempi asiantuntija **Kaisa Schmidt-Thomé** Demos Helsinki Oy:stä fasilitoi kumppanuusryhmää, jossa ratkotaan kestävyystavoitteet huomioivan kaupunkisuunnittelun haasteita. Kehitystyössä ovat mukana Espoo, Helsinki, Oulu ja Turku ja kuulolla Karkila ja Kemi.

Mitä syntyy?

Osallistuvat kaupungit työستävät syksyyn 2023 asti ratkaisuja kahteen haasteeseen:

1. **Kaupunkisuunnittelu kasvukoneena.** Kehitteillä on kasvun rajoja pohtivia ratkaisuaihioita, joilla kaupunkisuunnittelun ekologiset reunaehdot saadaan lukittua jo kaavoitusvaiheessa. Tätä haastetta työستävät erityisesti kaavoittajat Helsingistä ja Oulusta, joista jälkimmäisessä pohditaan yleiskaavatyöhön liittyvää lähestymistapaa.
2. **Tilankäytön suunnittelun vajavaisuus.** Kehitteillä on keino rikastaa tilankäytön suunnittelua monialaisella osaamisella ja kunnianhimoisella kestävyysajattelulla. Tämä haaste koskettaa kaikkia haastekimppua työستäviä kaupunkeja. Turussa on työستetty esimerkiksi erityistä Tietoinen työpari -työskentelymallia, joka vahvistaa operatiivisen ja strategisen johtajan yhteistyötä ja sitä, ettei kukaan jäisi yksin vaikean haasteen äärelle. ▶

*”Kaupunkisuunnittelussakin pitäisi muistaa, että joidenkin teke-
mistapojen pitää myös loppua. Aina ei voi hakea vain uusia rat-
kaisuja, yhtä tärkeää on hankkiutua eroon huonoista tavoista.”*

Ideoita tulevaisuuden kehittäjille

Kehitettävät ratkaisuaihiot hyödyttävät kaikkia kaupunkisuunnittelun parissa työskenteleviä. Yhteisen kehitystyön tulokset julkaistaan marraskuussa 2023. Kaisa Schmidt-Thomé kuvailee, että suuria haasteita ratkoessa ei ole helppoja voittoja:

”Siksikin meillä on tässä työssä käytössä nöyrän hallinnan malli, *humble governance*. Siinä riittää, että työ voidaan käynnistää jo, kun porukat ovat löytäneet ohuen konsensuksen. Siitä edetään osaongelmiin ja niiden hajautettuun ongelmanratkaisuun, ja sitten iteroidaan.”

”Kaupunkisuunnittelussakin pitäisi muistaa, että joidenkin tekemistapojen pitää myös loppua. Aina ei voi hakea vain uusia ratkaisuja, yhtä tärkeää on hankkiutua eroon huonoista tavoista. Resurssit eivät riitä kaikkeen, jos koko ajan tehdään myös uutta vanhan päälle.” ♦

[Lue lisää kestavakaupunki.fi/kestavakaupunkisuunnittelu](https://kestavakaupunki.fi/kestavakaupunkisuunnittelu)

Selkeä suomen kieli tukee maahanmuuttajien osallistumista

Tästä lähdettiin liikkeelle

Miten parannetaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisten osallistumista lähiympäristönsä suunnitteluun? Jyväskylässä kehitettiin keinoja ja kanavia, joilla kerättiin asukkailta kokemuksia, näkemyksiä ja ideoita Pupuhundan alueen kehittämiseksi. Helsingissä luotiin kaupunkisuunnitteluun monistettava malli, jolla tavoitetaan vieraskieliset paremmin.

Kaupunkiansa hankkeita vetivät asumisen asiantuntija **Piia Sipinen** Jyväskylän kaupungilta ja **Tiina Antila-Lehtonen** Helsingin kaupungilta. Jyväskylässä kaupunkisuunnittelijoiden tiimiä tukivat Mapita Oy ja Monikulttuurikeskus Gloria ry. Helsingissä apuna olivat Caltura-säätiö, järjestöt Moniheli, Nicehearts naapuriaidit, Monic ja Pakolaisapu sekä etnografinen tutkimustoimisto Kenno.

Mitä syntyi?

Helsingissä etsittiin erityisesti keinoja arkipäivän kaupunkisuunnittelutyöhön. Järjestöjen kanssa käydyt keskustelut avasivat maahanmuuttajataustaisten osallistumisen haasteita: esimerkiksi selkokieli tunnistettiin tärkeämmäksi kuin eri kieliversiot, joten sen käyttöä ja koulutusta kaupunkisuunnittelijoille ja viestinnälle jatketaan.

”Kaavoitus alkaa aina osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla, ja teemme nyt selkokielistä versiota sen pohjaksi. Siihen suunnittelijat vievät hankekohtaista tietoa mahdollisimman selkeästi tulevaisuudessa. *Kerro kantasi* -verkkokommentointialustalle on tehty kaksi selkokielistä kyselyä alueille, joissa on paljon maahanmuuttajataustaisia asukkaita”, Tiina Antila-Lehtonen kertoo.

Jyväskylässä käytettiin useita erilaisia keinoja asemakaavasunnitteluun liittyvän konkreettisen projektin yhteydessä. Saadut kokemukset ovat lisänneet tietoisuutta toimivista vieraskielisen osallisuuden keinoista ja tavoista, ja esimerkiksi kaupungin työntekijöiden intraan kerätty tieto selkeästä virkakielestä auttaa myös suomea äidin-kielenään puhuvia. ▶

”Ymmärrys ja viesti siitä, että sinä voit osallistua ja sinulla on vaikutusvaltaa, on melkein merkittävämpää kuin se, mitä lopulta tehdään yhdessä.”

”Tämän hankkeen ja sitä seuranneen *Lähiöohjelma 2020–2022* -hankkeen kautta vieraskielisen asumisen eriytyminen on noussut uudella tavalla keskusteluun ja avannut mahdollisuuksia käsitellä ilmiötä laajasti ja poikkihallinnollisesti”, Piia Sipinen kertoo.

Ideoita tulevaisuuden kehittäjille

Löydetyt ratkaisut lisäävät vieraskielisten ja eri kulttuuritaustaisten asukkaiden mahdollisuuksia osallistua kaavoitukseen. Ne kannustavat mielipiteen esittämiseen oman asuinalueen ja lähiympäristön kehittämisestä. Hankkeissa tuotettiin myös hyödyllisiksi koettuja videoita: Jyväskylän video kertoo asemakaavahankkeen etenemisestä ja Helsingin siitä, että voit osallistua yhteisen kaupungin suunnitteluun.

”Järjestöjen viesti on, että heidän jäsenensä eivät ymmärrä, että Suomessa saa osallistua esimerkiksi yhteiseen kaupunkisuunnitteluun tai mitä osallistuminen tarkoittaa”, Tiina Antila-Lehtonen sanoo.

”Ymmärrys ja viesti siitä, että sinä voit osallistua ja sinulla on vaikutusvaltaa, on melkein merkittävämpää kuin se, mitä lopulta tehdään yhdessä”, Piia Sipinen komppaa. ♦

[Lue lisää kestavakaupunki.fi/kestavakaupunkisuunnittelu](https://kestavakaupunki.fi/kestavakaupunkisuunnittelu)

Älykäs osallistumisen tapa aktivoi asukkaita mukaan kaupunkisuunnitteluun

Tästä lähdettiin liikkeelle

Nurmes, Espoo ja Siuntio halusivat luoda kaupunkisuunnittelun tueksi asukasosallistamisen mallin. Jokainen kunta työsti omia kehityskohteitaan kokeilun aikana. Yhteistä niille oli kirjasto vuorovaikutuspaikkana sekä kulttuuritoimen ja kaupunkisuunnittelun uudenlainen linkitys.

Anni Hapuoja ja **Piritta Hannonen** Et May Oy:stä fasilitoivat yhteiskehittämistä. Digitaalisen osallistumisen menetelmiä ja välineitä koordinoi **Pilvi Nummi** n+1 Oy:stä.

Mitä syntyi?

Kokeilussa syntyi sosiaalisesti kestävä ja älykäs asukasosallistamisen malli, joka muotoiltiin yhtälöksi $1 + 1 = 3$. Jokaista yhtälön osatekijää vastaa yksi kysymys. Niiden avulla varmistetaan, että kaikki osalliset saavutetaan laajasti ja osallistumiskanavat ja tiedon tuottamisen keinot ovat riittävän monipuoliset.

Nurmeksessa mallia testattiin taajamametsien ja puistojen hoitosuunnitelman laatimisen yhteydessä ja Siuntiossa kehitettäessä entistä motocrossrataa virkistyskäyttöön. Espoossa etsittiin koronan jälkeiseen aikaan sopivia asukastapahtumakonsepteja ja tavoiteltiin uusia kohderyhmiä osallistumaan suunnitteluun. Isoja ja pieniä kuntia yhdistääkin kaupunkisuunnittelussa sama haaste, suunnitteluun osallistuvien asukkaiden moninaisuuden varmistaminen. Terveisiä Espoosta ja Nurmeksesta: uusi malli toimii!

”Jatkotestasimme jo Espoossa myös isomman tapahtumatori-tyyppisen tilaisuuden konseptia, jossa lapsille oli oma sisältönsä ja nuorille omansa. Tilaisuus oli valtava menestys, Lippulaivan kirjastossa oli mukana yli 200 ihmistä. Heistä melkein 100 oli lapsia ja nuoria, jotka vastasivat nuortenosastolla kyselyyn ja osallistuivat lastenosastolla piirustuspajaan”, kertoo osallisuus- ja vuorovaikutusasiantuntija **Tuuli Aaltio** Espoon kaupunkisuunnittelusta. ▶

”Jatkotestasimme isomman tapahtumatori-tyyppisen tilaisuuden konseptia, jossa lapsille oli oma sisältönsä ja nuorille omansa. Tilaisuus oli valtava menestys.”

Ideoita tulevaisuuden kehittäjille

”Meillä on nyt työkalu, jonka kanssa on helppo hypätä suunnitteluun ja joka järkevöittää tekemistä. Osallistaminen on ollut meillä lapsen kengissä. Hankkeen myötä meillä on osallistamisesta vahvempaa kokemusta”, sanoo Nurmeksen hankekoordinaattori **Olli Kakkinen** kaupunkirakennepalveluista.

Asukasosallistamisen mallia testataan jo muissakin yhteyksissä, ja sitä voi kokeilla helposti kuntien erilaisiin kehittämisprojekteihin. ♦

[Lue lisää kestavakaupunki.fi/kestavakaupunkisuunnittelu](https://kestavakaupunki.fi/kestavakaupunkisuunnittelu)

KUVA: NOON KEKKONEN

Testattuja ratkaisuja kestävään ja vuorovaikutteiseen kaupunkisuunnitteluun

Hiedanrantafoorumi | Tampereen kaupunki

Tampereella luotiin Hiedanrantafoorumin toimintamalli, joka yhdistää asiantuntijat, tiedeyhteisön, yritykset ja kuntalaiset jatkuvaksi kaupunkikehittämisen verkostoksi. Mallia voi hyödyntää kaupunginosien ja -alueiden kehittämiseen kaikkialla Suomessa.

Kamalan hienoa! – Kestävät teot näkyväksi ympäristötaiteen keinoin | Lappeenrannan kaupunki

Taidekokeilu toi esiin kestävä kehityksen kaupunkisuunnittelua ja siihen kohdistuvia toiveita, kun asukkaat ideoivat ja tekivät taideteoksia kuvataiteen opiskelijoiden kanssa. Vuoropuhelu asukkaiden ja kaupungin välillä vahvistui, ja syntyi uusi toimintamalli kaupungin toimialojen välille sekä kolmannen sektorin ja kuvataiteen opetusta tarjoavien toimijoiden kesken.

Kaupunkiolohuone Hämeensaarella | Hämeenlinnan kaupunki

Hämeensaaren paikallinen kaupunkikehityskokeilu tarjosi kohtaamispaikan ja mahdollisti omaehtoisen toiminnan järjestämisen kaupungin yleisillä alueilla. Kaupunkiolohuone paransi sosiaalista osallisuutta ja yhteiskuntavalmiuksia. Toiminta avasi syrjäytymisvaarassa oleville nuorille ja erityisnuorille jatkopolkuja opintoihin ja työelämään. ►

Kävelevät kaupunkilabrat nuorille | Kangasalan kaupunki, Espoon kaupunki ja Tampereen kaupunki

Kaupungit loivat digitaalisen ja analogisen tavan tehdä kävely-ympäristön analyysia nuorten kanssa. Nuoret analysoivat reittien ja julkisten paikkojen käveltävyyttä ja kehittämistarpeita kolmessa kaupungissa. Kaupunkisuunnittelu tuli tutuksi nuorille, ja kaavoittajat saivat uusia näkemyksiä, liikennesuunnittelijat parannusehdotuksia ja opettajat uusia työkaluja.

Kokemuksia ja suosituksia keskustojen kestävään kehittämiseen | Elävät kaupunkikeskustat ry

Mitä kaupungeissa on tehtävä, jotta keskustojen elinvoima säilyy? EKK tuotti jäsenorganisaatioidensa kanssa tietoa ja suositukset keskustojen elinvoimaisuuden säilyttämiseen kolmesta teemasta: elinkeinojen kehittäminen, ruokakauppa keskustoissa ja keskustatapahtumien lisääminen.

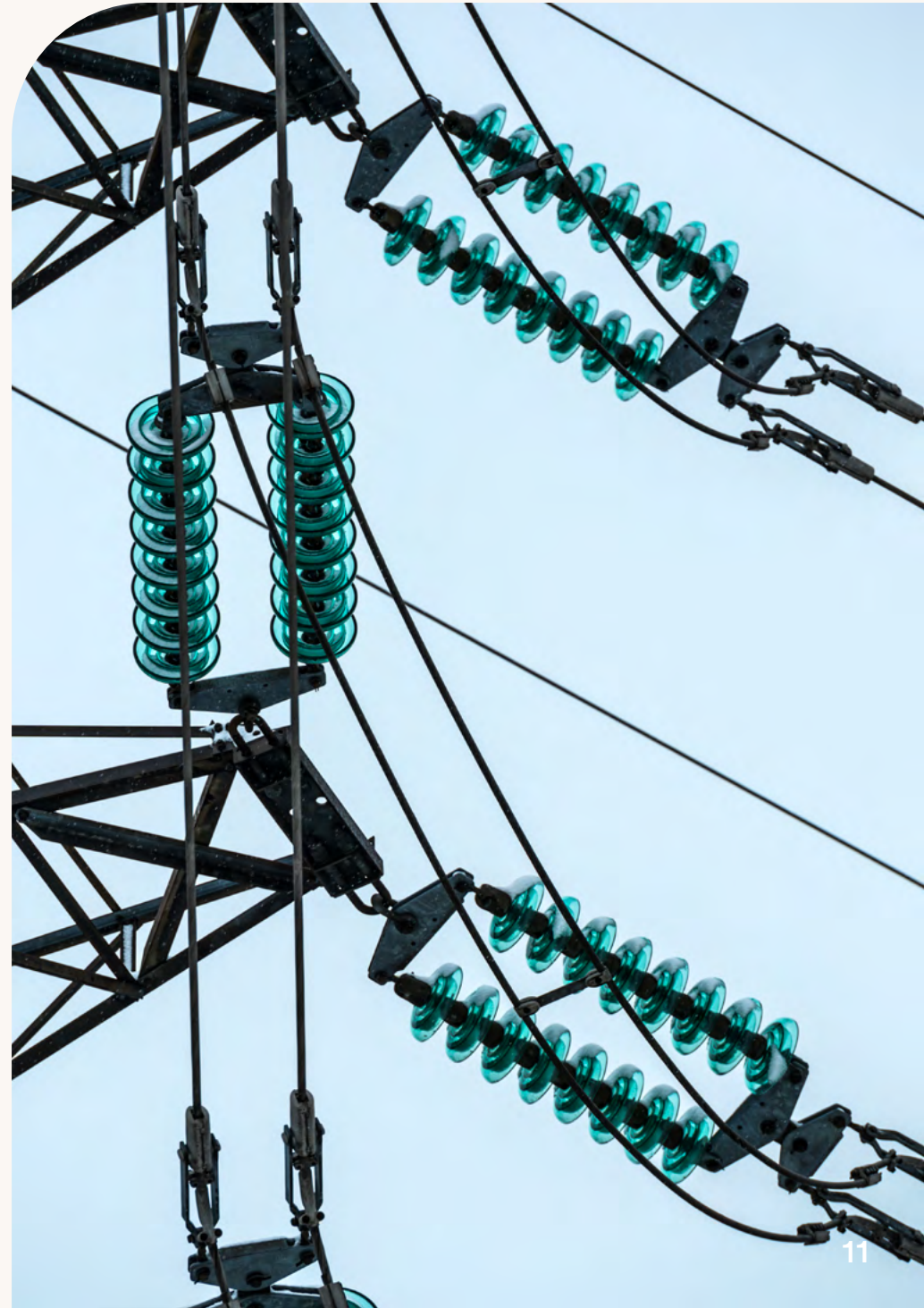
Kestävän asemayhteistyön toimintamalli | Sitowise Oy

Kahdeksan erilaisen asemanseudun avulla luotiin tilannekuva ja toimintamalleja asemanseutujen kehittämiseksi. Raportista löytyy kehittämisprosessikuvauksia, suosituksia ja käytännön toimenpiteitä toimivan kehittämisspolun löytämiseksi.

Ilmastoviisas alue -työkalu kestävien asemanseutujen kehittämiseen | Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY

Kokeilussa tuotettiin työkalu, joka tukee ilmastoviisaiden asemanseutujen suunnittelua. Työkalu perustuu EU-rahoitteisessa *SMART-MR*-hankkeessa kehitettyyn *Low Carbon District* -konseptiin, joka koostuu neljästä osa-alueesta: maankäyttö, asuminen, liikkuminen sekä palvelut ja elinkeinot. ♦

[Lue lisää ratkaisuista osoitteesta kestavakaupunki.fi/kestavakaupunkisuunnittelu](https://kestavakaupunki.fi/kestavakaupunkisuunnittelu)

KUVA: NOON KEKKONEN

Ohjelma lyhyesti

Yli
70
projektia

Noin
90
kaupunkia
tai kuntaa

4
ministeriötä

Yli
70
muuta
organisaa-
tiota

- *Kestävä kaupunki* -ohjelmassa ratkotaan kuntien yhteisiä kestävyysaasteita ja vahvistetaan kestävyiden strategista johtamista. Ohjelma kehittää uusia käytännön ratkaisuja kokeiluissa ja kehittämishankkeissa, edistää hyvien käytäntöjen laajempaa hyödyntämistä ja vahvistaa kansainvälistä kokemusten vaihtoa.
- Taustalla vaikuttavat YK:n *Agenda 2030:n* kestävä kehityksen tavoitteet (SDG) sekä YK:n *kaupunkikehitysohjelman* ja EU:n *Urban Agendan* tavoitteet.
- Ohjelmaa koordinoi ympäristöministeriö, ja toteutuksessa ovat mukana kaupungit ja kunnat, aihepiirin keskeiset ministeriöt ja muut kestävä kaupunkikehityksen asiantuntijaorganisaatiot.
- Ohjelmassa kehitetyt työkalut ovat vapaasti käytettävissä ja sovellettavissa. Voit tutustua kaikkiin ratkaisuihin osoitteessa kestavakaupunki.fi/ratkaisut.

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Lue lisää: kestavakaupunki.fi

Mitä Kestävä kaupunki -ohjelmassa tapahtuu seuraavaksi?

[Tilaa uutiskirjeemme](#)
